

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892. Första Kammaren. N:o 24.

Torsdagen den 7 april.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Anmälades och bordlades

statsutskottets memorial och utlåtande:

n:o 55, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens sjunde hufvudtitel; och

n:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts särskilda propositioner angående pensioner för akademiadjunkten L. Edman, provinsialläkaren K. F. Willd, landshöfdingen grefve N. H. R. B. Horns enka U. G. Ch. C. Horn, född Sjöcrona, och f. d. öfversten A. J. Wästfelts enka L. S. Wästfelt, född Geijer; samt

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 9, i anledning af väckt fråga om ändring i gällande bestämmelser rörande ersättning till förrättningsman för utmätning i enskilda mål samt till stämmingsmän.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 24, till Konungen, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 23 kap. 7 § strafflagen.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 10 och statsutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 45—52.

Vid föredragning af statsutskottets sistlidne dag bordlagda memorial n:o 53, i anledning af remiss med öfverlemnande af uppgift å förändringar år 1891 i statsverkets inkomster af för dess

räkning utarrenderade kronoegendomar m. m., lades nämnda memorial till handlingarna.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 54, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens femte hufvudtitel.

1—4 punkterna.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

5 punkten.

Lades till handlingarna.

6 punkten.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtanden n:is 37 och 38.

Fortsattes föredragningen af statsutskottets utlåtande n:o 39, angående ordnande af landtförsvaret.

Punkten I.

Mom. k).

*Ifrågasatt
ökande af be-
väringsman-
skapets dagaf-
löning m. m.*

Herr Bohnstedt: Jag anhåller, herr talman, att få yrka afslag å punkten k.)

Herr Larsson, Liss Olof: Jag för min del skall taga mig friheten att yrka på bifall å punkten. Det leder visserligen icke till något resultat numera, sedan hufvudfrågan fallit genom Andra Kammarens beslut, men jag tror mig veta, att bland andra svepskäl, som åberopades för afslag å utsträckt värnpligtsöfning, är äfven det, att man icke kunde lita på att erhålla den föreslagna dagaflöningen, då frågan derom förekommer i Första Kammaren. Jag skulle därför önska, att det icke gifves någon förvändning att skylla på i detta afseende och att Första Kammaren icke, om ej i förargelse, så dock af sorg öfver utgången i Andra Kammaren i går, skulle låta förläda sig att fatta ett beslut, som

skulle gifva dem, som äro motståndare mot förslaget, stöd för en sådan åsigt. Jag anser det derföre önskligt, att Första Kammaren nu visar, att den vill vara med om förslaget, så väl om dagaflöning som om öfriga förslag, som med försvarsfrågan sammanhänga, på det att icke några skäl må i detta afseende anföras till stöd för den åtgärd, som i går beslöts af Andra Kammaren. Landet skall ock derigenom tydligen inse, att Första Kammaren gjort allt hvad göras kan för frågans framgång, och man skall då också veta, hvem som bär ansvaret, om olyckan inträffar.

Jag yrkar bifall å punkten.

Herr vice talmannen: Jag har instämt i detta utlåtande och således bidragit till affattandet af den föredragna punkten. Jag skulle också rösta för den, om någon utsigt förefunnes till att beslutet skulle blifva Riksdagens; men att bifalla punkten såsom bevis på hvad kammaren skulle hafva gjort, om härordningsförslaget bifallits, tror jag vara hvarken lämpligt eller nödigt.

Jag yrkar afslag å punkten k).

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt de derunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu förevarande moment hemställt och vidare på afslag derå, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. l) — o).

Hvad utskottet hemställt afslogs på derom af herr vice talmannen beträffande hvarje moment framställt yrkande.

Det i ingressen förekommande villkor.

Godkändes.

Utskottets i afseende på punkten i sin helhet gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragning af punktens särskilda delar.

Punkten II.

Herr Casparsson: Försvarsfrågan är tyvärr fallen vid innevarande riksdag, men då jag i min reservation föreslagit åtgärder, afseende nästkommande riksdag, så tillåter jag mig yrka bifall till densamma och detta så mycket hellre som jag vunnit understöd från flere håll i kammaren.

Ser man på befintliga befälstillgången, så utgör vid hvarje af de större infanteriregementen sammanlagda antalet officerare, underofficerare och korporaler 187. Enligt generalkomiténs förslag fordras för mobilisering af ett regemente på 3 fältbataljoner en be-

Om beredande af ökad tillgång på befäl och underbefäl vid indelta infanteriet m. m.

Ifrågasatt ökande af beväringsskapets dagaflöning m. m. (Forts.)

Om beredande af ökad tillgång på befäl och underbefäl vid indelta infanteriet m. m.
(Forts.)

fälsstyrka på 290 man. Det återstår således vid hvarje regemente en brist att fylla på öfver 100 man befäl, och som det finnes 27 eller rättare 27 $\frac{1}{2}$ regementen, om man räknar 2:ne corpser för ett regemente, så blir bristen cirka 2,700 man befäl. Enligt generalkomiténs uppgifter, utgör för närvarande antalet officerare 1,744, underofficerare 1,557 och korporaler 3,822 eller tillhopa 7,123 man befäl. I de olika förslag, som framlagts till försvarets ordnande eller stärkande, hafva befälskadrerna alltid varit betydligt större, såsom synes af nedanstående tabell.

	Nu	1871 års förslag.	1875 års förslag.	1878 års förslag.	1883 års förslag.	1891 års förslag.
Officerare.....	1,744	1,763	2,659	2,659	2,162	2,149
Underofficerare	1,557	1,591	3,955	3,955	3,603	1,662
Korporaler.....	3,822	8,404	8,624	8,624	7,922	5,895
Summa	7,123	11,758	15,238	15,238	13,687	9,706

I 1871 års förslag upptogs sålunda befålet till sammanlagdt 11,758 man; enligt 1874 och 1878 årens förslag utgjorde antalet 15,238 man; i 1883 års förslag upptogs en befälsstyrka af 13,687 man; i generalkomiténs förslag af år 1891 var antalet befäl satt till 9,706. Det är således odisputabelt att det för närvarande förefinnes en stor befälsbrist och när man är betänkt på åtgärder till försvarets stärkande, så bör det erinras derom, att denna brist är en af de allra förnämsta. Jag är visserligen öfvertygad, att den skrifvelse, som jag föreslagit, icke kan föranleda till någon Riksdagens åtgärd, men jag föreställer mig, att det vore välbetänkt om Första Kammaren för sin del uttalade sina sympatier för vidtagande af en åtgärd i syfte att vinna befälskadrernas förstärkande. Och ur denna synpunkt yrkar jag bifall till min reservation.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Då jag i går fann mig nödsakad att uppträda och göra anmärkningar emot flera punkter i statsutskottets förslag, är det mig i dag ett synnerligt nöje att få instämma i herr Casparssons reservation, och yrkar jag således bifall till densamma.

Herr vice talmannen: Jag tror icke, att kammaren kan misstänka mig att sakna intresse för försvarets utveckling, då jag nu ber få hemställa, att kammaren måtte bifalla den nu föredragna punkten II. Jag tror det icke vara lämpligt eller behöfligt, att kammaren gör något uttalande i detta syfte. Kammarens försvarsvänlighet torde i alla fall vara till fullo känd.

Jag yrkar bifall till punkten.

Efter härmed slutad öfverläggning, yttrade herr talmannen, att beträffande den nu föredragna punkten yrkats dels bifall till

hvad utskottet hemställt, dels ock, af herr *Casparsson*, att kammaren skulle bifalla det förslag, som innefattades i hans vid samma punkt afgifna reservation.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten III.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 1 och 2 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m. äfvensom inom riksdagen väckta förslag i dithörande ämnen.

Om afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m.

Punkten A).

Herr Wærn: Då föregående utlåtande angående ordnande af landtförsvaret föredrogs, anmälde jag, att jag icke kunde rösta för bifall till detsamma, emedan det såsom förutsättning hade bifall till det, som nu föredragits. Genom Andra Kammarens beslut har frågan om försvarets stärkande och således äfven om grundskatternas afskrifning förfallit.

Det tyckes således, som om jag dermed skulle vara nöjd, men det är likväl icke med oblandad tillfredsställelse jag hört resultatet. Visserligen hafva många röstat afslag på de kongl. propositionerna på de skäl, som jag anfört, men det har varit andra och jag fruktar flere, som röstat för afslag å desamma, emedan de önskade större eftergifter, än Kongl. Maj:t föreslagit, för att de skulle ingå på de 90 dagarnes vapenöfning, och andra åter, emedan de begära samma eftergifter för ett mindre antal vapenöfningsdagar. Detta är för mig ett beklagligt förhållande och jag anser det vara den naturliga följderna af den kompromiss och det köpsläende, som uppkommit i denna fråga. När man uppgör ett köp, skall det alltid blifva frågan om ett pris, ett mer eller mindre. Derom uppkomma olika meningar, som icke borde inverka på frågan om fäderneslandets försvar. Jag hoppas, att Kongl. Maj:t måtte finna utväg att framlägga åtgärder till landets försvar, utan att frågan derom skall komma under auktion — man kan icke kalla det annat.

Många bland dem, som dela mina tänkesätt i afseende å grundskatterna, hafva sagt, att de det oaktadt röstade för det kongliga förslaget. "Frågorna äro nu en gång sammankopplade med hvarandra", säger man. Det är en olycka! Men jag kan dock erkänna

Om afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

slutsatsens rättighet, ty då frågorna förekommo vid de riksdagar, som föregingo sistlidne riksdag, var det endast ifrågasatt en afskrifning af grundskatterna på 37 år. Man kunde då förutsätta eller åtminstone antaga såsom möjligt och med afseende fäst å statsverkets utveckling komma till den åsigten, att grundskatterna kunde afskrifvas, utan att denna börda derigenom blefve lagd på andras axlar. I så fall skulle jag icke hafva något emot en sådan afskrifning. Jag har varit med om många lindringar i grundskatterna och mycket betydande sådana. Sjelf har jag två gånger motionerat i detta syfte i fråga om upphäfvande af tackjernstonden och hammarskatten, hvilka kunde anses såsom grundskatter. Jag har icke något emot en afskrifning af dessa skatter, när statsverkets tillgångar medgifva det, men jag har ofantligt mycket emot, att de vältras på andra skuldror.

Då jag nu yttrar mig om den reduktion till 10 år af de 37 år, under hvilka det vore sannolikt och i hvarje fall mycket möjligt att afskrifva grundskatterna, så anser jag det vara en stor olycka, att förslag härom framkommit. Det har gjort orättvisan af att påbörda allmänheten, som till väsentlig del består af mindre välbergade eller rent af fattiga personer, skatter för att derigenom rikta rika eller välbergade jordegare, hvilkas egendomsvärden skulle höjas, ovilkorlig, och i praktiken har det nu två år å rad visat sig ej leda till det åsyftade målet, stärkande af fäderneslandets försvar, utan endast stegra anspråken hos dem, hvilkas bifall man derigenom velat vinna.

Finansministern har i sitt anförande till statsrådsprotokollet visat, att grundskatteafskrifningen jemte den dermed förenade ersättningen till rust- och rotehållare under en tidrymd af tio år skulle medföra en mistad årlig tillgång af tillhoppa 6,700,000 kronor. Detta, ansåge han, innebure icke något i och för sig afskräckande.

För mig är det deremot i tillägg till de högst betydligt ökade anslag, som försvaret liktidigt skulle kräfva, derjemte den ökning af statsutgifter, som på sätt vi alla veta, utvecklingen af samhällslifvets behof ovilkorligen riksdag efter riksdag årligen frambure, mycket afskräckande. Jag kan därför icke vara med derom. Om deremot, såsom finansministern vidare säger och som jag hört, att han i Andra Kammaren ytterligare utvecklat, man kunde påräkna en betydlig ökning i statsverkets inkomster af skogs-, post-, telegraf- och telefonmedlen samt flera andra redan befintliga inkomsttitlar, och om verkligt vunnit erfarenhet visat, att denna ökning varit så betydlig, att den ensam vore tillräcklig att betäcka statsverkets förlust genom grundskatternas upphörande, då skulle ju ställningen blifvit förändrad, då kunde det blifva möjligt för staten, att på grund af ökningen af sådana inkomster nedsätta och efter hand afskrifva grundskatterna. Deremot kunde icke vara något att invända, men som meningen nu är att förfara, eller att utan visshet om nämnda öknings inträffande och än mindre möjlighet att beräkna dess belopp, genom lag stadga en totalafskrifning på 10 års tid, är förslaget mycket afskräckande.

Går jag nu öfver till en granskning af finansministerns motivering, möter jag der till en början en beräkning af huru många procent grundskatterna utgöra af samtliga statsinkomster. Men bör verkligen möjligheten att undvara en nu befintlig statsinkomst och dess ersättande med skatter till motsvarande belopp bedömas efter beloppets förhållande till andra statsinkomster, och icke efter de nya skatternas egen beskaffenhet och den börd, man genom dem pålägger folket? Det belopp af enbart grundskatterna, som skulle förekomma till afskrifning, uppgår enligt af finansministern gjord kalkyl till 4,⁵⁰ procent af samtliga statsinkomster. Att denna qvot blifvit så låg, har sin närmaste anledning i den ökade tullbeskattning, som beslöts 1888. Tullinkomsterna hafva efter officiella uppgifter från 1889 till 1890 stigit med helt nära tolf millioner. Derigenom har således qvoten blifvit nedsatt. Men antag nu att, i stället för att tullinkomsterna ökats med 12 millioner, tullnedsättningar skett, så att inkomsterna minskats med lika stort belopp. Qvoten var 1889 5,³ procent; den har nu blifvit nedsatt, på sätt finansministern meddelat, till 4,⁶, men hade tullarne i stället nedsatts med 12 millioner, så hade qvoten 1890 varit 6,² procent. Nu anser finansministern att, därför att qvoten i detta fall är 4,⁶ i stället för 6,² procent, så är det icke afskräckande att afskrifva grundskatterna. Men jag frågar, om det icke skulle varit vida mindre afskräckande, om man i stället för tullförhöjningar gjort skattelindringar? Skulle icke folket bättre kunnat bära den skatteökning, som måste blifva en följd af den genom afskrifningen minskade tillgången, om denna ökning kommit straxt efter en betydande nedsättning af skatter, än då, såsom nu är fallet, den skulle blifva ett tillägg till den betydande skatteförhöjning, som skett? Jag tror det vara en gifven sak. Häraf framgår, att denna qvotberäkning icke är tillämplig; den har icke med saken att göra.

Dernäst säger finansministern, att "med säkerhet kunde antagas, att statsinkomsterna, särskildt skogsmedlen och jernvägstrafikmedlen, äfven under nästa årtionde skola komma att stiga". Grunden till detta antagande, i hvad det rör skogsmedlen, hade jag nöjet höra af finansministern i går utvecklas i Andra Kammaren. Det var, att ganska betydande skogsparker blifvit afvittrade i norra delarne af riket och att således en större tillgång timmer skall finnas att sälja. Det är ett mycket godt och riktigt antagande, och efter all sannolikhet hafva efter tio år inkomsterna af skogsmedel blifvit ökade. Men förslaget afser, att nästa år skulle afskrifvas 20 procent, derpå följande år 10 procent och sedan hvart annat år 10 procent. Huru är det då möjligt att med någon säkerhet beräkna skogsmedlens motsvarande och lika snabba tillväxt? Ser jag efter hvad statskontoret i afseende härför sagt, så finner jag, att statskontoret blott beräknat skogsmedlen år 1893 till samma belopp som för innevarande år, och i sin för 1892 års statsreglering afgifna skrifvelse säger statskontoret: "Denna statsinkomst beror emellertid af en del förhållanden, som icke på förhand med någon säkerhet kunna förutses, hvadan och då dessutom konjunkturerna för trävarurörelsen, efter hvad som försports, för det

Om afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

Om afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

närvarande kunna gifva anledning till det antagandet, att en minskning i ifrågavarande statsinkomst under de närmaste åren är mera sannolik än en ökning. Statskontoret finner sig nu icke böra förordna någon förändring i den för år 1891 antagna beräkningen". Inkomsten af skogsmedlen är således oviss. Bliu nu detta afhjelpat derigenom att vi erhållit ökade kronoparker? Dåliga konjunkturer gifva anledning till icke blott att man får lägre pris, utan äfven att det köpes mindre virke. Det hjälper således icke mycket, att man har mera skog till försäljning.

Jag har gjort dessa anmärkningar, därför att beräkningen synes mig något vansklig, men jag betviflar ingalunda, att herr finansministern efter en längre eller kortare tids förlopp kommer att få rätt i sitt antagande, att inkomsten af skogsmedlen kommer att betydligt stiga. Då den tiden kommer, kan dock må hända denna inkomst behövas för då uppkommande statsbehof och bör således ej nu tagas i anspråk för någon grundskatteafskrifning.

Hvad *jernvägstrafik- och postmedlen* beträffar, vill jag ej yttra mig öfver deras upptagande uti ifrågavarande kategori, emedan jag ej känner de förhållanden, hvilka gifva anledning till antagandet, att dessa medel skola bereda betydligt ökade statsinkomster.

Hvad *telefoninkomsterna* angår, så hörde jag med nöje i herr finansministerns anförande, att statstelefonerna redan lemnat en vacker vinst, som gifver anledning till vidare förhoppningar. Detta är mycket glädjande.

Men, mine herrar, måne ej den ökning i inkomster, som kan erhållas af dessa och öfriga redan kända medel, med allt skäl bör och måste vara att påräkna för fyllande af den ökning af statsutgifterna, som är den naturliga följden af utvecklingens framsteg? På nästan alla områden komma ökade anslag att behövas. Vi veta alla, huru stora ökonomingar, som årligen behövas på fjerdte, femte, sjette och åttonde hufvudtitlarne. Och ändock hafva vi redan ej sällan svårt att anskaffa de medel, som behövas, och för att få debet och kredit att gå i hop, finner statsutskottet sig ofta nödsakadt att föreslå betydliga prutningar i begärda anslag.

Det är ju gifvet, att vi icke kunna inställa anslag till andra behof för landtförsvaret än vapenöfningarne eller till sjöförsvaret, till kulturändamålen under åttonde hufvudtiteln, eller till befrämjande af jordbruket och industrierna under sjette hufvudtiteln.

Vi kunna således ej säga, att, därför att vi af de ofvannämnda medlen hafva att inom kortare eller längre tid påräkna ökade statsinkomster, vi hafva tillgångar att inom tio år afskrifva samtliga grundskatterna, utan för att förvissa oss om tillgångar för att hastigt möta så stora nya behof, måste vi utfinna förut ej kända och beräknade inkomster.

Af sådana nya statsinkomster nämner finansministern först *beskattning af maltidrycker*, en äfven enligt min åsigt mycket lämplig skatt, och då statsverket kommer i behof af ökade skatter, har jag ingenting att invända emot införandet af en sådan beskattning. Men nog är det vanskligt att påräkna, att vi verkligen nästa år skola genom en lag om sådan beskattning ovilkorligen erhålla

ökade statsinkomster i den omfattning, som finansministern antagit, och mycket förhatligt synes det mig att pålägga en dylik skatt för att skaffa inkomster till grundskatternas afskrifvande. Under sådana förhållanden vill jag säga, att maltdrycksbeskattningen, ehuru i sig själf lämplig, är oegentlig. Skulle deremot med en sådan beskattning kunna betäckas hvad vi behöfva för försvaret och å andra sidan domänskatten stiga till så högt belopp, att denna skatt medgäfvade grundskatternas afskrifning, vore det en annan sak. Dessutom är att märka den omständigheten, att vi ännu icke hafva någon lag om maltdrycksbeskattning och således ännu icke några medel att verkställa en afskrifning. Riksdagen beslutar ej genast hvad som föreslås, utan vill först ha skäl att antaga, att förslaget är godt. Jag anser det därför mycket osäkert, att Riksdagen skulle antaga en lag om sådan beskattning, vare sig första gången, den föreslogs, eller ens andra, och osäkert är, om den ens beviljas tredje gången, lagförslag derom framkommer.

Om afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

Jag kommer nu till en skatt, hvares berättigande är mycket omtvistadt, ehuru den mångenstädes förekommer, och hvilken jag anser vara mycket betänklig. Jag syftar på den *utveckling af stämpelskatten*, hvarigenom finansministern ytterligare tänkt sig att fylla behovet af nya statsinkomster. Såsom skäl för stämpelskatten anföres, att den är en skatt, som skall träffa det rörliga kapitalet och derigenom skipa rättvisa emellan de rika kapitalisterna och andra skattskyldige, särskildt de fattige. Den rike, som undandraget sig att till beskattning uppgifva inkomsten af sina kapital och således ej nås af inkomstskatten, honom skall man komma åt på denna väg.

Hvad detta skäl beträffar, så anser jag det vara rent af omoraliskt att lägga en särskild skatt på kapitalisterna, därför att åtskilliga bland dem underlåta att uppgifva sina tillgångar till beskattning, ty derigenom förstör man deras begrepp om skyldigheten att uppgifva kapitalinkomster, som, derest de ej uppgifvas, undgå beskattning. Man lägger i själfva verket en särskild skatt på den ärlige, som ordentligt uppger sina inkomster, och just därför skulle få skatta dubbelt mot den, som icke uppger dem. Genom sådan beskattning uppmuntrar man direkt kapitalisten att angifva sina inkomster för lågt. Det måste således ur denna synpunkt verka rent af skadligt att införa en sådan beskattning.

Men vidare måste jag fästa herrarnes uppmärksamhet på, att det icke är en blott doktrinär regel i fråga om all beskattning att man bör ställa så, att hvarje skatt träffar de skattskyldige i mån af hvars och ens förmåga att bära den, utan rättvisan bjuder, att skatten blir, så vidt möjligt, derefter afpassad. Fäster nu stämpelskatten afseende vid den skattskyldiges betalningsförmåga? Nej, den är i detta afseende fullkomligt hänsynslös. Den frågar icke efter, om den skattskyldige är rik eller fattig, om han blir ruinerad genom skatten eller om den för honom betyder ingenting. Han skall betala skatten, vare sig den medtager en stor del af hans förmögenhet eller den för honom är en bagatell. En stämpelskatt

Om afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

strider således helt och hållet emot grundsatsen, att skatten skall rätta sig efter förmögenheten.

Hvad skulle nu denna skatt, om den pålades, hafva för verkningar?

Först nämner finansministern såsom objekt för stämpelbeskattning *inrikes vaxlar*. Jag tror, att många af herrarne varit så länge med i affärer, att de erinra sig den tid, då sådana vaxlar ej voro i bruk, och huru omständligt och besvärligt det var, då man alltid behöfde använda kontanta penningar vid affärsuppgörelser. Då kunde en fabriks- eller industriidkare, som var i behöf af penningar för sin industri, icke få dessa penningar förr än han levererat varorna till köparen, utan måste, om han dessförinnan behöfde medel, vända sig till en förlagsgifvare, som för sina försträckningar skulle hafva en provision. Var denne mycket förmögen, kunde han möjligen sjelf lemna penningarne, eljest måste de af honom mot provision upplånas, och på detta sätt betungades näringarne, till följd af nödvändigheten att anskaffa kontanta penningar, genom stora utgifter ej blott för räntor utan ock för förlagsprovisioner och mäklarcourtage eller bankkommissioner. Sedan inrikes vaxlar kommit i bruk, kunna deremot näringsidkarne erhålla penningar genom att utställa och blott med ränteafdrag diskontera vaxlar, som ställas att betalas på de tider, då tillverkningen af varorna medhunnits och de kunnat levereras. Affärsverksamheten har häraf haft en ytterst stor nytta.

Nu frågar jag: är detta begagnande af inrikes vaxlar verkligen så allmänt, har det så genomträngt våra industriella förhållanden, att man kan säga, att ytterligare spridning af bruket deraf ej behöfver uppmuntras, utan tvärt om lämpligen kan genom beskattning hämmas? Jag tror, att en skatt på dessa vaxlar skulle lända till skada för vår affärsrörelse. Är det dessutom befogadt att säga, att de, som på förnuftigt sätt uppgöra affärer, böra betala något till grundskatternas afskrifning.

På samma sätt förhåller det sig med *depositionsvis och bankanvisningar*, hvarom finansministern vidare talar. Hvad som här i första rummet skulle beskattas, vore sparsamheten och klokheten, skatten skulle drabba dem, som vilja använda sina besparingar på bästa vis och göra utbetalningar utan att bära stora kontanta summor på sig. Äfven dessa depositionsbevis och bankanvisningar funnos icke för några år sedan, och bruket af dem är långt ifrån att hafva så trängt igenom, som det borde. Icke kan det vara klokt att hämma den vidare spridningen af detta bruk genom att derå pålägga en särskild skatt.

Såsom föremål för stämpelskatten nämnes härefter *obligationer*.

Afses här att beskatta kapitalet, den rike, eller hvem är det meningen att skatten skall träffa? Tror någon, som vet hur det går till, att obligationer utgifvas af personer, som på det sättet söka användning för sina kapital, och att dessa kapitalister finge betala en skatt, som pålades obligationerna? Jag tror, att ett sådant antagande måste förefalla hvarje affärsman såsom en vidunderlig tanke. Obligationer utgifvas aldrig för att placera ett kapi-

tal, utan för att skaffa kapital. Ett rikt bolag utger kanske någon gång obligationer för att derigenom anskaffa medel till betydligt förstorande af dess rörelse, men i de allra flesta fall utgifvas obligationer, när ett bolag fått så stor sväfvande skuld, att dess existens blir beroende deraf, att det kan omsätta skulden till fast med bestämda amorteringstider i stället för ovissa uppsägningar. Då träffar bolaget aftal med kapitalister, att de öfvertaga bolagets obligationer, dervid bolaget naturligtvis icke får särdeles förmånliga vilkor. Är nu meningen, att de, som lemna ett sådant bolag penningar för dess obligationer, skulle betala stämpelskatten på dem, om sådan infördes? Nej, det komme aldrig i fråga. Bolaget, som var i trångmål och penningeförlägenhet och därför måst utgifva obligationer, blefve övilkorligen den, som finge betala skatten. En stämpelskatt på obligationer blefve en skatt på penningeförlägenheten, på den reducerade och antagligen mindre förmögenheten, ingalunda på det samlade kapitalet.

Vidare vore meningen att lägga stämpelskatt på *aktier*, men de penningar, som för dem utgifvas, äro i väsentlig mån besparingar af mindre bemedlade, som äro i behof af större afkastning af dem än den ränta, bankerna betala. Derigenom skulle man också hämma företagsamheten, som dock är något önskligt och i sig sjelf lofvärdt samt i vårt land ingalunda för stor.

Finansministern säger, att stämpelskatten har den egenskapen att träffa de mera välmående klasserna. Jag medger också, att den kan sägas hafva denna egenskap, men den har den då på ett sätt, som väl ej kan anses önskvärdt, i det att skatten verkar derhän, att affärstransaktionerna inskränkas till dem, som äro förmögna. Der en sådan skatt af större betydenhet finnes, kan icke den mindre bemedlade göra någon affär, utan man måste hafva en stor rikedom, innan man kan börja någon affärsverksamhet. Och om förhållandena utveckla sig på det sätt, att de mindre bemedlade ej få vara med om affärer, så kommer nog stämpelskatten att blott drabba de mera förmögna, men den gör detta på ett för landet mycket skadligt sätt. Man säger i England, der stämpelskatten såsom bekant är mycket hög, att samhällsskicket är sådant, att de rike blifva rikare och de fattige fattigare. Hvarje åtgärd, som har en tendens att framkalla sådana verkningar, anser jag vara föderflig, och stämpelskatten har denna tendens. Den hämmar företagsamheten, omtänksamheten och sparsamheten samt träffar ytterst sällan annat än orättvist, emedan den, såsom jag framhållit, ej fäster ringaste afseende på den skattskyldiges förmögenhet eller förhållanden i öfrigt. Den är en dålig skatt.

Det finnes ett föremål för stämpelbeskattning, hvilket finansministern ej nämnt, men som tagits i anspråk i andra länder och därför ej bör här förbigås, nemligen *assuransbref*. Jag hemställer, om det ej är farligt att belägga sådana med skatt. Det förefinnes i vårt land allt för många tillfällen, der försäkring bort ske, men uraktlåtes. En skatt på assuransbref skulle ytterligare minska försäkringarnes antal. Den blefve en skatt på omtänksamheten, och jag frågar, om en sådan beskattning är klok.

Om afskrifning af de äviss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

Om afskrif-
ning af de ä
viss jord hvi-
landes grund-
skatter m. m.
(Forts.)

Jag skall nu lemna stämpelbeskattningen och kommer då till tullbevillningen. Jag skall härvid ej alls ingå på tullpolitiken, utan jag skall genast, för att förebygga alla misstankar derom, antaga, att alla pålagda tullar äro rena finanstullar, som ej hafva något med "skydd" att göra. Under ett sådant antagande äro tullar en mycket lämplig skatteform, när de icke drifvas till en höjd, som föranleder luredrejeri, eller lemnar mindre statsinkomst än en lägre tull i följd af en då större konsumtion skulle gifva. Man får nemligen ihågkomma, att det ingalunda är säkert, att man får större statsinkomster, ju högre tullar man åsätter. Eljest äro tullar såsom sagdt en god skatt, emedan den skattskyldige rättar sin konsumtion af de varor, som draga tullen, — jag talar här om allmänna konsumtions- och lyxartiklar — efter sina omständigheter, och då tullen således i likhet med inkomstskatten träffar en hvar efter hans förmåga att utgöra skatten, till och med ännu säkrare än inkomstskatten. Den skattskyldige rättar sina varuinköp efter sin förmögenhet; har han ej råd att köpa siden, köper han linne eller ylle; kan han ej köpa ylle, så köper han bomull, och om äfven detta skulle blifva honom för dyrt, får han nöja sig med något än billigare ämne, såsom vadmal eller skinn. Men just därför att konsumtionen af de tullpligtiga varorna blir afpassad efter de skattskyldiges konsumtionsförmåga, är det mycket vanskligt att antaga, att följden af en större tullförhöjning skall blifva ökade statsinkomster. Inkomsterna kunna tvärt om sjunka och sjunka mycket lätt på grund af höjning af tullarne, och det är temligen klart att så skall vara förhållandet, ty icke kan man väl antaga, att i och med detsamma tullarne höjas, alla människor skola lefva öfver hvad de dittills ansett sig hafva råd att utgifva. Härtill äro de lyckligtvis allt för kloka, och följden blir, att när man tror sig öka statsinkomsterna genom tullförhöjningar, beräkningen slår fel och man, i stället för nya millioner, möjligen får minskade inkomster.

Jag har kanske uppehållit herrarne allt för länge, men jag har ansett mig böra yrka afslag å utskottets hemställan i denna punkt, icke därför att den antagna förutsättningen för bifall bortfallit, utan på grund af rena sakskal, hemtade ur förslagets egen beskaffenhet.

Herr vice talmannen: Då statsutskottet gjort hemställan om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del, endast i den händelse kamrarne samstämmigt bifalla bland annat värnpligtslagen, och den viktigaste paragrafen af denna i går föll i medkammaren, hafva förutsättningarna för bifall bortfallit, hvadan jag anhåller om afslag å denna paragraf.

Herr Treffenberg: Det är ju en billig begäran af mig att något få motivera den kanske af en och annan af herrarne eller må hända för de fleste besynnerliga ståndpunkt, som jag intagit, då jag i går förklarade mig ännu rösta *mot* så väl samtliga de af Kongl. Maj:t framlagda förslagen som äfven utskottens deraf

föränledda betänkanden. Det är dock gifvet, att, sedan genom värnpligtslagens fall i medkammaren egoismen och radikalismen i deras bekanta »alliance toute morale» der uträttat detsamma, som patriotismen i denna kammare, sådan nemligen jag förstår densamma, här bort åstadkomma, så kan mitt inlägg i frågan nu blifva både mera begränsadt till omfånget och till sin karakter något mindre aggressivt, än hvad som möjligen varit nödvändigt, i händelse vi haft att behandla en ännu öppen fråga. Mitt anförande skulle till och med må hända kunnat blifva ännu kortare och kanske äfven frommare, om jag icke tillika hade ett praktiskt syfte med detsamma, hvilket af slutet på anförandet skall framgå.

Det är, mine herrar, en egendomlig och, efter mitt sätt att se saken, tillika sorglig företeelse, att under de fortsatta striderna om de med hvarandra förbundna försvars- och skattefrågorna, och i synnerhet efter det bekanta beslutet vid 1885 års riksdag, man vid dessa frågors behandling allmänneligen, jag kan nästan säga uteslutande, framhållit frågornas dels militäriskt-tekniska och dels finansiella eller statsekonomiska natur, under det att den moraliska sidan af saken allt mer och mer fått träda i bakgrunden. Ett slående och på samma gång nedslående bevis derför lemna så väl Kongl. Maj:ts propositioner i ämnet vid denna och den förra riksdagen som ock vederbörande utskottsbetänkanden, jemte de vid dessa betänkanden fogade reservationer, bland hvilka senare blott en enda berör den moraliska innebörden af frågan, hvilken äfven, åtminstone förefaller det mig så, blifvit väl mycket undanskjuten under sjelfva debatten i denna kammare och äfven i medkammaren, så vidt jag nemligen kunnat följa densamma, bland annat, genom tidningarne. Enahanda förhållande återspeglas äfven, såsom herrarne torde hafva observerat, i vår press, åtminstone i den delen af pressen, som jag nästan uteslutande läser, eller den aktningvärda, försvarsvänliga pressen. Så hafva vi sett, huru som en tidning, som hör till denna rigtning, i dessa dagar antydt, att man knappast kunde vänta andra angrepp på ifrågavarande förslag än af finansiell och militär natur. En annan lika aktad tidning anmärker, att alla afslagsyrkanden i frågan förmodligen komme att utgå antingen från dem, som öfver hufvud taget icke vilja göra något för försvaret, eller ock från indelningsverkets motståndare eller ändtligen från dem, som ville göra vakanssättning till vilkor för ett förstärkt försvar. Jag får bekänna, att, ehuru jag beslutit mig för att rösta för afslag på det kongl. förslaget, jag likväl icke kan finna mig i att inregistreras i någon af dessa kategorier, ty jag vet med mig sjelf — och det torde äfven vara bekant för åtminstone några bland eder, mine herrar —, att jag är en varm försvarsvän, liksom också en varm vän till det gamla indelningsverket, äfvensom att jag afskyr en värfvad stam såsom pesten. Det skulle ju kunna hända, att det utom mig finnes en och annan *Sonderling* i denna kammare, hvars votum i frågan bestämts och fortfarande bestämmas af den önskan att, så vidt numera ske kan, från denna kammare afvärja både skammen och skadan af kompromissen, som redan stiftat så mycket ondt, bland annat genom

Om afskrifning af de åviss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

Om afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

att fördröja försvarsfrågans lösning, och framdeles säkerligen kommer att medföra ytterligare olyckor, i fall man äflas att vidhålla denna grund för försvarets stärkande. Ty denna grund är ur moralisk synpunkt lindrigast sagdt — vi hålla ju på med lindringar — af tvetydig beskaffenhet, ja, af så tvetydig beskaffenhet, att tvenne af denna kammares högt aktade ledamöter, som nog, tror jag, gjort sig kända för att kunna skilja rätt från orätt, hafva förklaradt, den ene under debatten i försvarsfrågan vid förra riksdagen, att han icke ansåge sig kunna "med heder" rösta för Kongl. Maj:ts då framlagda, på kompromissens grund hvilande försvarsförslag, och den andre vid remissen af statsverkspropositionen i början af denna riksdag, att kompromissgrundsatsernas häfdande uti de kongl. propositionerna under nuvarande förhållanden måste betecknas såsom en "neslig handel".

Mine herrar! Det finnes kompromisser af två slag, ett äkta och ett oäkta. Kompromisser af förra slaget, som kunna gillas, hafva af furst *Bismarck* äsatts den bekanta stämpeln: *do ut des*, och ega sitt berättigande deri, att uppgörelsen sker mellan två kontrahenter, som hvardera hafva något, som de kunna och vilja eftergifva. Men det andra slaget af kompromisser, som måste ogillas, innebär ett *pactum turpe*, därför att uppgörelsen sker på en tredje parts bekostnad, och det är härom det gäller hvad som här under gårdagen, ehuru i annat sammanhang yttrades, att "hvad människan sår, det skall hon ock uppskåra," och jag tillägger ur samma källa: "der man sår i kött, der skall man icke af anda uppskåra".

Dock, mine herrar, I skolen icke missförstå mig. Domen gäller *saken*, icke *personerna*, som hyllat och hylla kompromissen, ty jag erkänner villigt, att de varit ledda och fortfarande äro ledda af de bästa, fosterländska afsigter. Kompromissen är en naturlig sön till den onaturliga representationsreformen, hvarigenom hufvudtyngden af det politiska inflytandet lades i enda samhällsklass' händer, i vårt gamla bondeständs. Den nya Riksdagen — jag erinrade derom i fjol — försedd med en väldig barlast af hemmansegare, förklarade i sin bekanta skrivelse till Kongl. Maj:t, att landet icke kunde hängifva sig åt utvecklingen af sitt fredliga arbete, innan det visste sig ega ett betryggande försvar, för hvilket man vore beredd till alla oppoffringar, som landets tillgångar medgäfve. Kongl. Maj:t utarbetade och framlade ett sådant försvarsförslag för Riksdagen år 1869. Det afslogs. Ett nytt förslag framlades och afslogs vid den lagtima Riksdagen 1871. Vid den urtima Riksdagen samma år framlades åter ett nytt, det tredje förslaget. Äfven detta afslogs, oakadt förslaget medförde högst väsentliga fördelar för herrar rust- och rotehållare och bland annat innefattade en fixering af de ovissa besvären inom mycket måttliga belopp. Men, som sagdt, det föll. Då började en mängd fosterlandsälskande män, hvilka satte ett starkt försvar högre än allt annat, ana, att man måste köpa det samma af den nya magthafvande beståndsdelen, som kommit in i representationen, genom att kasta den i gapet dessa grundskatter

m. m., och så var kompromissen färdig. Dess historia är känd. Den skref på sin fana: *först* ett starkt försvar och *sedan* afskrifning. Vi veta alla huru rolerna derefter ombyttis; nu har det länge betat: *först* afskrifning och sedermera några smulor åt försvaret, allt under ständigt stigande anspråk från rust- och rothållarnes sida och under ständigt vikande regeringar, vikande för ett hänsynslöst och egennyttigt riksdagsparti, som bort genast från början disciplineras, icke genom att smekas med hartassen, utan genom att tuktas med skorpioner. Om våra statsmän icke kunnat den konsten förut, så hade de kunnat lära sig den af *Bismarck* i Tyskland och *Estrup* i Danmark, som båda genom att klart uppställa sitt mål och med fasthet fullfölja detsamma upplöst oppositionen i begge länderna och anvisat den kurs, efter hvilken land och folk skall styras.

Om afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

Ja, mine herrar, och så äro vi framme vid klangåret 1885, då kompromissen för första gången omsattes i handling, med sin storprutande krigsminister, med sina djupa både direkta och indirekta grepp i statskassan, och sitt ömkligt lilla försvarstillskott. Men regeringen jublade. Början till försvarsfrågans lösning var ju gjord och öppnade ett så vackert framtidsperspektiv för en god fortsättning. Men glädjen blef icke lång. Det dröjde icke länge, innan man började finna, att det nu icke var nog med att köpa hemmansegarne, utan desse började sjelfve inse, att, för att afvända oviljan från sig, det var nödvändigt att köpa äfven de värnpligtige genom att stryka dem om munnen med de höga dagsverkslönerna, som vanställa och neddraga värnpligtens vackra idé i smutsen och tillika omöjliggöra öfvergången till ett verkligt värnpligtssystem.

Och nu stå vi der på samma punkt, som vi stodo 1885, med — jag ber om ursäkt — en krigsminister, som ansett nödigt, jag vet icke af hvilka skäl, förmodligen politiska, att pålägga sig den sjelfförsakelsen, att här i denna kammare i går formligen acceptera en börjande tillämpning af det stambildningssystem, som samme krigsminister endast tre månader förut officiellt förklarar vara oanvändbart, emedan — jag kommer icke i håg ordalagen, men jag hoppas att icke vanställa herr krigsministerns mening — det vore omöjligt att i större utsträckning, än som redan skedde, åstadkomma rekrytering af stammen medelst värfning. Ja, vi stå der, mine herrar, med ett regeringsförslag, som nu fallit och *bort* falla, just därför att det skänker bort jordskatterna, under det att det endast till hälften löser försvarsfrågan och under det att det lemnar oss blott någorlunda utbildade värnpligtige, men icke befäl att handleda dem, ty, säga hvad man vill, man måste gifva den tidning, i hvilken eljest så mycket oförstånd förekommer, fullkomligt rätt, då den i dessa dagar ställt den frågan till oss, hvad *den praktiska behållningen för försvaret* af det kongl. förslaget månde hafva blifvit, och då den tillägger: "utsträckning af öfningstid och värnpligtstid tjenar ju till intet, om vi icke hafva en stam, ur hvilken det kan utbildas tillräcklig kader för den disponibla beväringarmén".

Om afskrif-
ning af de å
viss jord hvi-
lande grund-
skatter m. m.
(Forts.)

Alla dessa brister, de nu af mig framhållna och de af fackmännen i går antydda, alla dessa brister i försvarsverket och omöjligheten för oss att få dem afhjelpa, så länge vi bygga på kompromissens grund, allt detta afsåg jag, då jag i början af mitt anförande talade om den *skada af kompromissen*, som jag med mitt votum hoppades kunna afvända. Denna skada skall aldrig upphöra innan regering och representation besluta sig för att en gång för alla upplösa detta olycksaliga samband mellan försvars- och skattefrågorna, och *detta* är det praktiska syftet med mitt uppträdande och anledningen, hvarför jag blifvit så lång och må hända äfven något för varm, då jag nemligen hoppats att i min mån nu hafva bidragit till, att förslag, byggda på kompromissens grund, aldrig vidare skola se dagen i denna kammare.

Herr statrådet friherre Palmstierna: Den siste talaren har i sitt varma anförande äfven behagat adressera några ord till mig, och jag tager mig därför friheten att försöka försvara min ställning i denna fråga. Han anslöt sig till de uttryck angående befälsbristen, som återfinnas i en reservation, der det heter: Då emellertid Konungens ansvarige rådgifvare icke föreslagit några positiva åtgärder till bristens utjemnande, utan inskränkt sitt åtgörande till ett omnämmande af de härutinnan uppstående svårigheterna,“ o. s. v. Ja, det är ju icke svårt att föreslå en mängd åtgärder, men först och främst måste någon sannolikhet finnas för att förslagen skola gå igenom. Hvar och en inser, att det är en stor fördel att hafva mycket befäl, men det är icke därför sagdt, att man kan föreslå det med utsigt till framgång. I sådant fall borde man framställa förslag angående allt annat, som fattas i vårt landtförsvar, sjöförsvar, undervisningsväsende m. m., som påkallar förbättring. Nog kan man sätta upp en lång förteckning på viktiga önskningsmål, men hvad tjenar det till? I nu förevarande fråga, liksom i allt annat, gäller det att så småningom komma till målet, och jag ber att särskildt med hänsyn till befälet få yttra några ord.

Det har flera gånger sagts, att då beväringen får 90 dagars öfning, går det icke för sig, om vi icke på samma gång få mer befäl. Jag förstår icke detta resonnement; vi hafva otvifvelaktigt för litet befäl, men icke blir denna brist större, därför att truppen blir bättre öfvad; icke blifva heller kompanierna större derigenom. Bristerna hos vårt försvarsverk i dess helhet äro i alla fall mycket stora, men de blefve dock genom nämnda tillökning i beväringens öfningar relativt mindre. Nu är frågan, huru denna brist skall afhjelpas. Huru skaffar man sig utomlands erforderligt befäl? Jag tror, att vi i detta fall hafva litet att lära af utlandet, oaktadt man der icke har något indelningsverk. Det är genom att i så stor myckenhet som möjligt begagna sig af reservbefäl, som utlandet i detta fall afhjelper försvarets behof. Ett land t. ex. med, proportionsvis till vår folkmängd, 2,500 officerare på stat har 2,300 i reserv, ett annat med c:a 2,400 officerare på stat har 2,300 reservofficerare o. s. v., och i de flesta stater utgör

reservbefålet hälften af befålet i dess helhet, och det är genom värnpligten som reservbefålet anskaffas. I värnpligtens idé ingår att i fred hafva så liten styrka som möjligt under fanan, och flere officerare, än för denna styrka äro nödige, äro icke anstälde på stat, men dessa hafva full användning hela året. Det finnes icke något annat land än Sverige, som har råd att hålla sig med en officerscorps, som icke är i fullt arbete året om. I utlandets värnpligtsarméer äro således jemförelsevis få officerare i tienstgöring, men när hären vid mobiliseringen sväller ut till 6 à 7 gånger sin storlek i fred, är det från reserven, som den erforderliga tillökningen af befäl och underbefäl tages. På samma gång värnpligten sålunda medför nödvändigheten af en massa befäl, skaffar den äfven utväg till fyllande af detta behof genom reservbefålet, och detta är troligen ock den enda vägen, på hvilken man kan komma till fyllande af den hos oss kända bristen på befäl. Kongl. Maj:t har likvisst nu föreslagit c:a 100 officerare på stat, men att få 400 à 500 till är otänkbart. Den enda möjligheten för ett fattigt land att skaffa befäl är att införa allmän värnpligt. 90 dagar är ganska litet och räcker icke långt, men få vi det, få vi åtminstone derigenom några korpraler.

Samme talare sade äfven, att han var högst förvånad öfver, att jag, som hade anfört min åsigt till statsrådsprotokollet, kunde i går säga, att jag skulle acceptera detta utskottets förslag. Jag skulle aldrig hafva tillrådt Kongl. Maj:t att föreslå denna toppning af indelta armén, men en annan sak är att acceptera. Jag tror, att hvar och en bör offra något af sin egen åsigt, för att man må kunna få någonting. Jag kan icke tänka mig ett försvar, bygd på annat än någon af de tre grunderna indelningsverk, värfning eller värnpligt eller en större eller mindre sammanfogning af dessa. Jag är icke förtjust i det värfvade systemet, men det kan dock användas inom vissa gränser. Jag tror mig hafva förut uttryckt mig tillräckligt tydligt, för att hvar och en må inse, att jag icke vill använda värfningen för hela armén. Men hvarifrån skulle den egentliga tillökningen af försvarets styrka tagas både efter Kongl. Maj:ts och efter utskottets förslag? På den moderna vägen, den enda väg, som ett fattigt land kan slå in på, den allmänna värnpligtens väg. Man har sagt, att man borde hafva ett försvarssystem, grundadt på indelningsverket. Jag förstår icke, hurudant det skulle vara. Jag kan visserligen få ett något litet starkare försvar, än vi nu hafva, med bibehållande af indelningsverket, men ett *starkt* försvar går det icke att få på annan än den allmänna värnpligtens väg. Är det någon, som tror, att ett system, bygd på indelningsverket, kan hafva någon utsigt att blifva accepterad i Andra Kammaren? Det skulle icke der få 10 röster. Frågar man ledamöterna af Andra Kammaren: hvad sägen I om det värfvade systemet, skulle kanske $\frac{2}{3}$ svara ja, $\frac{1}{3}$ nej. Gör man i denna kammare samma fråga, blefve svaret helt säkert nej. Framlade man åter ett förslag, bygd på allmän värnpligt, tror jag, att det vore många i denna kammare, som sade ja, men jag är öfvertygad om, att det vore många i

Om afskrifning af de ädvis jord hvi-lande grundskatter m. m.
(Forts.)

Om afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m.

(Forts.)

Andra Kammaren, som sade nej; och således blefve det ingenting af. Följaktligen stå dessa tre systems anhängare och tjurhålla hvarandra, och under tiden lider vårt försvar och vi sjunka enligt min öfvertygelse i andra nationers åsigt så, att jag icke törs uttala min tanke derom.

Hvad är det enda möjliga sättet, såsom jag uppfattat det, att rädda vårt försvar? Jo, att hvar och en jemkar något på sin åsigt, på det man må kunna få en lösning af saken i gång, äfvensom aktning för oss sjelfva samt ett betryggande försvar, om vi än icke kunna få det bästa.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på nu förevarande punkt endast yrkats afslag å utskottets hemställan.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till samma hemställan och vidare på afslag derå, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten B).

Utskottets hemställan bifölls.

Utskottets anmälan å sid. 4.

Lades till handlingarna.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 1 och 2 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885 äfvensom inom riksdagen väckta motioner i samma ämne.

Ifrågasatta ändringar i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären m. m.

Punkten I.

Herr vice talmannen: Jag anhåller på skäl, som jag nämnde vid föregående utlåtande, att få hemställa om afslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande den nu föredragna punkten endast yrkats afslag å hvad utskottet hemställt.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på afslag derå, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna II och III.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 1 och 2 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 32, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885 än äfven väckta motioner dels om ändring af § 35 mom. 2 samma lag och dels om antagande af ny värnpligtslag.

*Ändringar i
värnpligtslagen.*

Herr Bergström: Såsom kammaren finner af lagutskottets utlåtande, sönderfalla de paragrafer i värnpligtslagen, hvari lagutskottet tillstyrkt af Kongl. Maj:t föreslagen ändring, i 2 grupper, nemligen dels sådana, hvartill bifall icke gjorts af någon förutsättning beroende, d. v. s. §§ 14, 16 och 17 — jag skulle vilja kalla dem neutrala paragrafer — och dels alla de öfriga, hvari ändringar tillstyrkts under förutsättning, att Riksdagen godkände Kongl. Maj:ts propositioner angående dels afskrifning af grundskatterna och dels ändring i lagen om lindring af rustnings- och roteringsbesvären. Naturligtvis kommer ifrågavarande lagförslag liksom andra sådana att paragrafvis föredragas. Jag tillåter mig föreslå, att de paragrafer, hvilkas antagande af lagutskottet gjorts beroende af bifall till Kongl. Maj:ts förut nämnda tvenne propositioner, icke må, så vida icke någon ledamot sådant yrkar, uppläsas, enär nyss anförda förutsättning för deras antagande brustit, men att deremot de paragrafer, som kunna utan vilkor bifallas, må uppläsas.

Vidare ber jag att få nämna, att, ehuru § 27 tillhör de paragrafer, hvilka endast under förberörda förutsättning äro föreslagna att ändras, jag dock vid föredragningen af samma paragraf måste begära ordet, emedan jag ämnar i öfverensstämmelse med det beslut, som fattats af Andra Kammaren, yrka återremiss å nämnda paragrafs 2:dra moment. Jag skall, när vi komma till denna paragraf, närmare utveckla de skäl, på hvilka mitt tillämnade yrkande om återremiss stöder sig.

På gjord proposition beslöts, att ifrågavarande utlåtande skulle punktvis föredragas och 3 punkten sålunda, att först utskottets deri framställda lagförslag paragrafvis afgjordes, derefter den föreslagna lagens ingress och rubrik samt sist utskottets hemställan, äfvensom att, med undantag af §§ 14, 16, 17 och 27, endast de paragrafer och moment i den föreslagna lagen skulle uppläsas, beträffande hvilka begäran derom framställdes.

1 och 2 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

3 punkten.

Utskottets förslag till lag angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885.

§ 1, § 3 mom. 1 och § 6.

Ändringar i
värnpligt-
lagen.
(Forts.)

Afslogos på särskilda, af herr *Bergström* derom framställda yrkanden.

§§ 14, 16 och 17.

Godkändes.

§ 27.

Herr *Bergström*: Jag yrkar afslag å 27 §:s 1 mom., men deremot, i likhet med hvad Andra Kammaren redan beslutit, återremiss af 27 §:s 2 mom. Jag skall bedja att i korthet få anföra de skäl, som föranleda detta mitt yrkande.

Värnpligtslagen af den 5 juni 1885 i dess ursprungliga lydelse stadgar i § 1, att "hvarje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under hvilket han fyller 21 år, till och med det, under hvilket han fyller 32 år." Och 27 §:s 2 mom. stadgar, att värnpliktig, som styrker, att han vid ingången af det år, då han fyller 21 år, varit vid sjömanshus inskrifven minst 4 år och deraf under minst 12 månader haft anställning i utrikes sjöfart, skall vara från öfningar under fredstid befriad; med skyldighet likväl att för åtnjutande af sådan befrielse tillhöra flottans reserv under hela sin värnpligtstid och derutöfver till och med det kalenderår, under hvilket han fyller 40 år. När nu vid sistlidne års riksdag framlades förslag till ändring af värnpligtslagen, skulle § 1 enligt förslaget hafva samma innehåll, som nu föreslagits, nemligen att värnpligten skulle vara till fyllda 40 år. Vid sådant förhållande behöfdes icke något särskildt vilkor för dessa vid sjömanshus inskrifne, att de skulle kvarstå i flottans reserv till fyllda 40 år, emedan den tiden skulle vara lika för alla värnpligtige. Emellertid blef, oafsedt att den föreslagna utsträckningen af tiden för värnpligtens utgörande icke kom till stånd, den 27 § i sin föreslagna nya lydelse antagen, och följden deraf blef den, att den speciella bestämmelsen, att vid sjömanshus inskrifne skulle stå kvar i flottans reserv till fyllda 40 år, förföll. Herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet har också i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 13 januari 1892 anmärkt förhållandet. Jag skall läsa upp hans yttrande i denna del:

"Slutligen ber jag att få erinra, att då Riksdagen sistlidna år afslog förslaget om förändrad lydelse af 1 § värnpligtslagen, enligt hvilken värnpligten för framtiden skulle komma att räckta till och med det 40:de lefnadsåret, men samtidigt antog förslaget till ändring af § 27, deri, med hänsigt till nyssnämnda i § 1 intagna bestämmelse om värnpligtens utsträckning för samtliga värnpligtige, den förut gällande föreskriften, att de, som tillhöra flottans reserv, skola i densamma kvarstå utöfver värnpligtstiden till och med det år, de fylla 40 år, blifvit utesluten, sistnämnda föreskrift i och med den åt Riksdagens beslut lemnade sanktion upphört att gälla."

Nu vore meningen med återförvisningen att få paragrafens 2

mom. bragt till dess ursprungliga lydelse och således förpligta de vid sjömanshus inskrifne att, såsom vederlag för det de från öfningarna i fredstid åtnjuta befrielse, qvarstå i flottans reserv till och med det 40:de lefnadsåret.

Ändringar i
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Det är på denna grund, som jag yrkar återremiss af detta moment.

Herr Sjöcrona: Jag instämmer med lagutskottets ordförande, men jag ber att på samma gång få erinra, att sistlidna Riksdags Första Kammare liksom sistlidna års lagutskott och dess ordförande icke hade någon skuld i det påpekade förbiseendet, ty 27 §:s 2 mom. upptogs då bland de s. k. neutrala punkterna, som antogos utan något vilkor. Men innan dessa neutrala paragraferna och bland dem § 1, hvori Kongl. Maj:t föreslagit utsträckning af värnpligtstiden till det 40:de året. Det kunde således icke komma i fråga att göra något yrkande eller förbehåll vid 27 §:s 2 mom., när det föredrogs. Möjligen hade ett sådant yrkande kunnat göras i Andra Kammaren, men här fans ingen anledning dertill.

Såsom jag redan sagt, instämmer jag i herr Bergströms yrkande.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att, enär olika yrkanden framstälts beträffande den nu föredragna paragrafens särskilda moment, proposition komme att göras för hvardera momentet särskildt.

Härefter anförde herr talmannen, att i afseende på mom. 1 endast yrkats afslag; och blef detta moment, på gjord proposition, af kammaren afslaget.

Vidare yttrade herr talmannen, att, beträffande mom. 2 i föreliggande paragraf, annat yrkande icke blifvit framställt, än att momentet skulle visas åter till utskottet.

På derefter gjord proposition bifölls detta yrkande.

§ 28, § 33 mom. 2 och 3 samt §§ 34 och 52.

Afslogos på derom af herr *Bergström* framställda yrkanden.

§ 53.

Herr Bergström: Jag hemställer om afslag å denna paragraf.

Herr Almén: Det må tillåtas mig att med några ord fästa kammarens uppmärksamhet på den undantagsställning, Gotland skulle intaga med afseende på tidpunkten, då värnpligtsåldern der skulle börja. Enligt förslaget skulle värnpligten inträda efter 18 års ålder eller det år, under hvilket den värnpligtige fyller 19 år. I de allra flesta af Europas öfriga stater inträder denna ålder

Ändringar i värnpligt-lagen. (Forts.) icke förr än vid 21 år. Om en tidigare tidsålder anses mindre lämplig för Europas öfriga stater, må man väl erkänna, att den är ännu mindre lämplig för nordens söner, der utvecklingen i allmänhet är betydligt senare. Man skulle möjligen kunna tro, att gotländingen vore tidigare utvecklad än andra landskaps invånare, därför att antalet kasserade af Gotlands värnpligtige är särdeles ringa i jmförelse med förhållandet annorstädes. Men det ringa antalet kasserade beror icke på en tidigare utveckling, utan på andra skäl, som jag här förbigår. Under sådana förhållanden och då en undantagslagstiftning icke bör bibehållas, så vida icke särskildt talande skäl finnas, tycker jag, att gotländingen borde likställas med Sveriges öfriga inbyggare, i synnerhet som andra äldre olikheter numera äro i väsentlig mån borttagna.

Från min synpunkt vågar jag icke yttra mig, om befålet reder sig bättre med tjuguetåringar än med nittonåringar, men jag tycker det vore fördelaktigare, om alla svenska värnpligtige vore likställda. Jag vågar icke längre upptaga kammarens tid, och jag har icke något yrkande att göra, men jag har velat fästa uppmärksamheten vid denna speciella fråga.

Herr statsrådet friherre Palmstierna: Med anledning af väckt fråga, att värnpligten å Gotland skulle inträda vid 21 års ålderistället för vid 19 år, får jag nämna, att från militärisk synpunkt finnes ingenting att deremot invända. Från militärisk synpunkt kan man nemligen säga, att ju senare värnpligten börjar, desto bättre. Men Gotlands invånares värnpligt är ett undantagsförhållande, som man icke kan befria dem ifrån. Äfven om värnpligten utsträcktes till 90 dagar, skulle gotlänningarne fullgöra den på 3 år i stället för på fastlandet på 2 år. För att öfva bataljonsexercis får man nemligen lof att slå i hop 2 årsklasser.

När man icke har någon stam, men uppkallar många beväringsskasser, är det ock nödigt, att de äldsta klasserna icke haft sin sista öfning många år till baka, så att de glömt hvad de lärt.

Derför måste man ålägga Gotland något hårdare värnpligt än det öfriga Sverige. Man frågar sig då, om man icke kan gifva en motsvarande lindring. Det är ju gifvet, att det är en fördel för dem att få göra undan sin värnpligt tidigare. Det blir visserligen icke mer än ett år tidigare, eftersom de hålla på i 3 år, men de sluta dock ett år tidigare. Skulle de börja vid 21 år, skulle de sluta ett år senare än öfriga värnpligtige, därför att deras värnpligt är fördelad på 3 år.

Frågas det, huru det är möjligt ur militärisk synpunkt att medgifva befolkningen på Gotland denna fördel, så har chefen för generalstaben i sitt utlåtande i ämnet, för hvilket i statsrådsprotokollet sid. 27 redogöres, närmare utvecklat den saken, nemligen att der förekomma icke dessa långa marscher, som pressa så hårdt. Förmodligen kommer man att slås i en position eller som man hoppas i en befästad ställning, och därför är det möjligt att gifva dem denna fördel. Jag förstår ju icke, om det är något särskildt skäl för att kassationsprocenten der är mindre än på

andra ställen, men ett faktum är det. Jag tror ock, att befolkningen sätter värde på denna fördel. Derför är det icke skäl att taga från dem denna undantagsställning, då det ur militärisk synpunkt torde vara alldeles likgiltigt.

Ändringar i
värnplikts-
lagen.
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning afslogs den nu förevarande paragrafen.

Ingressen och rubriken.

Herr Bergström: Jag hemställer, att lagens rubrik och ingress måtte till utskottet varda återförvisade.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, visades nu föredragna delar af lagförslaget åter till utskottet.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens vid föredragningen af lagförslagets särskilda delar fattade beslut.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 4 och 5 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 4, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition n:o 4 om ändring i förordningen den 14 september 1883 angående bevilning af fast egendom samt af inkomst, dels ock två inom Andra Kammaren väckta motioner, n:o 149 af herr A. Svensson i Edum om antagande af vissa bestämmelser rörande bevilning af jordbruksfastighet samt n:o 168 af herr J. Bratt m. fl. om ändring i förenämnda förordning.

Utskottets hemställan å sid. 9.

Herr Cavalli: Utskottets nu föredragna betänkande samt den kongl. propositionen, som af utskottet blifvit behandlad, hvilat på den förutsättning, att Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna propositioner om afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter samt angående ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885 skulle vinna Riksdagens bifall. Då detta icke skett genom de i går och i dag fattade beslut, tillåter jag mig yrka afslag å bevillningsutskottets nu föredragna betänkande.

Om ändringar
i bevillnings-
förordningen
m m.

Efter härmed slutad öfverläggning afslogs utskottets förevarande hemställan.

Utskottets slutliga yttrande.

Lades till handlingarna.

*Om upp-
hörande af be-
villningsaf-
gifter af frälse-
egendomar och
lotshemman.*

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 4 och 5 i denna månad bordlagda betänkande n:o 5, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition n:o 5 till Riksdagen angående upphörande af de enligt gällande förordning angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter utgående bevillningsafgifter af frälseegendomar och lotshemman, dels ock en af herr J. Bratt m. fl. inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 168, i hvad den rör samma ämne.

Herr Cavalli: På grund af de skäl, som jag vid det nyss föredragna bevillningsutskottets betänkande n:o 4 anförde, tillåter jag mig att yrka afslag jemväl å det nu föredragna betänkandet.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, afslog kammaren utskottets i detta betänkande gjorda hemställan.

*Ifrågasatt än-
dring i för-
ordningen om
kommunal-
styrelse på
landet.*

Föredrogs å nyo lagutskottets den 1 och 2 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 33, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Herr Bergström: Då bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition gjorts beroende af bifall till Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändring i bevillningsförordningen, men denna förut-sättning brustit, ber jag att få yrka afslag å den nu föredragna propositionen.

Efter härmed slutad öfverläggning afslog kammaren utskottets i nu föreliggande utlåtande gjorda hemställan.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets nedannämnda, den 4 och 5 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 11, i anledning af väckta motioner om inrättande af ytterligare afdelningskontor af riksbanken, och

n:o 12, i anledning af motion angående utsträckning af tiden för återbetalning af s. k. afbetalningslån,
biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande banko-utskottets den 4 och 5 innevarande månad bordlagda memorial n:o 13, i fråga om användandet af riksbankens vinst för år 1891.

*Om banko-
vinstens an-
vändande.*

1 punkten.

Herr Sandberg: Ingen kan varmare än jag önska, att bud-
geten kunde uppgöras på ett sådant sätt, att hvarken riksbankens

vinst eller den för mig så förhatliga, men af många med så stor förkärlek omfattade utvägen att upptaga nya lån och sålunda öka vår redan allt för stora statskuld behöfde anlitas. Men under för handen varande förhållanden och då det väl bör vara tydligt för hvar och en, att, till följd af de anslag, Riksdagen redan beviljat, flere millioner måste upplånas för att betäcka 1893 års utgifter, kan det enligt min tanke omöjligen vara ekonomiskt klokt att i riksbanken reservera närmare två millioner af dess vinst. Genom en sådan åtgärd stärkes icke på minsta sätt riksbankens ställning i förhållande till utlandet, och icke heller erhåller riksbanken derigenom någon förökning af sitt guldförråd. För all den utlåning, som bankofullmäktige, med iakttagande af nödig försigtighet, kunna tillåta sig, finnas redan öfverflödiga tillgångar, och det torde blifva rätt svårt för vederbörande att bereda ens någon nämnvärd afkastning af ifrågavarande två millioner, om de komma att bibehållas i riksbanken.

Det är väl det svenska folket, som är principaler för så väl statsverket som riksbanken. Om statsverket blir urståndsatt att fullgöra sina förbindelser, kommer nog riksbanken i en brydsam ställning, och om riksbanken icke kan uppehålla myntvärdet, kommer nog statsverket i klämma. Det säges visserligen, att det är politiskt klokt att, såsom under några år skett, anslå halfva bankovinsten åt statsverket och låta riksbanken behålla den andra hälften, men jag tviflar på, att denna politiska klokhet är så stor, då det ju är tydligt, att man genom hela vinstens öfverlemnande till statsverket minskar behofvet af upplåning. För upplånta medel måste svenska staten betala en ränta mer än dubbelt så hög som den afkomst, hvilken kan beredas af i riksbanken reserverade medel. Om den föreslagna åtgärden bifalles, uppkommer derigenom ovilkorligen för svenska folket en årlig förlust af 40,000 å 50,000 kronor. Om en enskild person, som har ett kapital insatt i en affär, hvilken gifver en obetydlig inkomst, en å två procent, envisas att bibehålla detta kapital i denna affär, fastän detsamma, utan att affären på minsta sätt skadas, kan dragas derifrån, och i stället för sina behof upplånar medel emot dubbelt högre ränta än den afkomst, han har af affären, kan han då påstås handla klokt?

Inom utskottet framstälde jag äfven yrkande om hela bankovinstens öfverlemnande till statsverket och vann äfven der något understöd. Jag hade också ämnat att reservera mig, men uraktlät detta på grund af en i utskottet ingången kompromiss.

Med stöd af hvad jag nu i korthet anfört, yrkar jag, att hela bankovinsten må öfverlemnas till statsverket.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande nu förevarande punkt endast yrkats, af herr *Sandberg*, att riksbankens vinst för nästlidna år skulle i sin helhet till statsverket öfverlemnas.

Derefter gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt och vidare på godkännande af nyssnämnda yr-

kande, och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

2 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

Om ändrad
tid för tjänste-
hjons flytt-
ning.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 4 och 5 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 34, i anledning af väckt motion angående ändring i legostadgan.

Herr Annerstedt: En reservant vid lagutskottets förevarande betänkande har, då han icke sjelf är i tillfälle att vara närvarande i afton, anmodat mig att framföra hans betänkligheter mot den ifrågasatta skrivelsen. I den landsort han tillhör, nemligen Östergötland, skulle enligt hans förmenande den föreslagna förändringen i flyttningstiden alldeles icke vara någon förbättring. Det är gifvet, att förhållandena kunna vara olika i olika landsändar och att således denna uppfattning kan uppvägas af en annans, som anför, att i hans hemort en framflyttning af denna tid skulle vara lämplig. Men säkert är, att då inom lagutskottet 8 reservanter, således halfva antalet ledamöter, varit af den mening, att den ifrågasatta förändringen icke är af behofvet påkallad, bör det i en så praktisk fråga vara allt skäl afvakta, att åsigterna beträffande förändringen blefve något mer enhälliga. Ty gifvet är, det ett kraftigt stöd för bibehållande, åtminstone tills vidare, af närvarande förhållanden är, att under den föregående utredningen halfva antalet ledamöter afstyrkt det ifrågasatta skrivelseförslaget. På dessa skäl vågar jag yrka afslag å lagutskottets förevarande betänkande.

I detta anförande instämde friherre *Klückowström*.

Herr Claëson: Då jag är en af de få ledamöter från denna kammare, som inom utskottet biträdt det slut, hvartill utskottet kommit, anser jag mig pligtig att, ehuru jag tror kammaren icke vara road af frågan, säga några ord.

Såsom skäl för förslaget anfördes af åtskilliga motionärer bland landtmännen i Andra Kammaren, att det för de jordbrukare, hvilka hade att byta tjenare på hösten, vore en stor förmån, om ej flyttningstiden inträffade förrän de i regeln hunnit undan med höstplöjningen och andra angelägna höstgörömål. Jag tyckte, att det skälet var godt, och de skäl, som från motsatta sidan anfördes, vågde enligt min tanke icke så tungt.

Innan frågan förekom till behandling i utskottet, hörde jag mig för, hvilken betydelse ett bifall till motionen skulle hafva för den stora del af den tjänande klassen, som haue att sköta sysslor inom hus, och det svarades mig af person, som jag måste anse

sakkunnig på det området, att i det hänseendet vore det en bestämd vinst, om flyttningstiden framflyttades något, t. ex. till den 15 november, därför att de afflyttande tjenarne då hunne bättre undan med de viktigare höstsysslorna före afflyttningen. Jag medgifver emellertid, att de skäl, som framstälts af den föregående talaren, hafva sin stora betydelse, som dock för mig ej är så stor, att jag ej anser mig böra nu yrka bifall till utskottets hemställan.

Om ändrad
tid för tjenste-
hjorns flytt-
ning.
(Forts.)

Herr *Fehrsson* instämde i detta anförande.

Herr *Lundin*: Då jag i lagutskottet var med bland dem, som icke ville biträda skrivelseförslaget, skall jag be att få förena mig med den förste värde talaren. Jag tror icke det skulle medföra någon vinst hvarken för arbetaren eller arbetsgifvaren, att en förändring egde rum. Dessutom anser jag, att vi äfven böra tänka på dessa många familjer, der det finnes små barn. Det kan väl den tiden på året, då flyttningen försiggår, vara ganska kallt och svårt klimat. Vi hafva visserligen ett jernvägsnät, men det sträcker sig icke öfver allt, och på många ställen äro de mindre farvattnen tillfrusna vid den tiden, så att man ej heller kan begagna sig af sjökommunikationer. Jag tror därför, att så många skäl tala mot den ifrågasatta förändringen, att jag skall be att få yrka afslag på utskottets betänkande.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i det nu föreliggande utlåtandet hemställt och vidare på afslag derå, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad fördragning af lagutskottets nedannämnda, den 4 och 5 innevarande april bordlagda utlåtanden:

n:o 35, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 18 kap. 1 § ärfdabalken, och

n:o 36, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 8, 53 och 56 i skjutsstadgan den 31 maj 1878,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 25, till Konungen, angående befrielse för rust- och rotehållare från skyldighet att bekosta soldats vård å hospital.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades friherre *Barnekow* till och med den 20 och grefve *Klingspor* till den 22 i denna månad.

Justerades ett protokollsutdrag rörande statsutskottets under gårdagen och denna dag behandlade utlåtande n:o 39 samt sju protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till morgondagens sammanträde skulle uppföras främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, och sist de ärenden, hvilka blifvit under dagen andra gången bordlagda.

Kammaren åtskildes kl. 9.22 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
